

Kinderdijk

unesco

Werelderfgoed

Volwaardig Werelderfgoed

UNESCO Werelderfgoed Kinderdijk

Volwaardig Werelderfgoed

Toekomstvisie Werelderfgoed Kinderdijk 2021 - 2030

Versie 1.1 - September 2024

Volwaardig = alle kwaliteiten bezittend. Kinderdijk zet in op een volwaardig Werelderfgoed. In 2030 zijn we een voorbeeld in de Wereld als het gaat om erfgoedbeheer alsmede als het gaat om het ontvangst van bezoek. Waardevol bezoek gaat hand in hand met kwalitatief hoogwaardig erfgoedbeheer, leefbaarheid en ecologie. SWEK en haar stakeholders zijn trots op het unieke Werelderfgoed.

Inleiding

Het molencomplex van Kinderdijk-Elshout is in 1997 op de Werelderfgoedlijst geplaatst. Nu, ruim 25 jaar later is het unieke watermanagementgebied uitgegroeid tot een toeristische trekpleister van internationale allure. Kinderdijk is een begrip en kan rekenen op vele "ambassadeurs" in het gebied, de nabijheid en over de hele wereld.

De toegenomen belangstelling voor Kinderdijk heeft het gebied veel gebracht. De afgelopen jaren is meer dan ooit geïnvesteerd in onderhoud en beheer van het gebied, alsmede in het begeleiden van bezoek. Het heeft echter ook gezorgd voor verdere druk op het gebied en de nabije omgeving. Er is een grote wens om balans te creëren en houden tussen enerzijds toerisme en anderzijds erfgoed, leefbaarheid, authenticiteit en natuurwaarden.

Hieronder wordt de visie voor het Werelderfgoed Kinderdijk voor de periode tot 2030 beschreven. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk gaat een nieuwe fase in en wil daarbij op een integrale manier het gebied beheren, waarbij toerisme, erfgoed, leefbaarheid en ecologie hand en hand gaan en zorgen voor een Werelderfgoed Kinderdijk waar we trots op zijn.

Vanzelfsprekend is deze toekomstvisie de visie van de site-holder van het Werelderfgoed: de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk (SWEK). Daarbij moet de visie gezien worden als een on-going document dat regelmatig geactualiseerd wordt, mede naar aanleiding van de gesprekken met verschillende stakeholders binnen en buiten het gebied.

Alvorens de toekomstvisie te presenteren worden hieronder nog kort de kaders geschetst waarbinnen de SWEK opereert.

Kaders

Outstanding Universal Value's

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is aangewezen als site-holder voor het molencomplex Kinderdijk-Elshout. Bij de aanwijzing als Werelderfgoed door UNESCO zijn voor Kinderdijk de zogenaamde uitzonderlijke universele waarden (Outstanding Universal Value's of OUV's) benoemd, die als basis dienen voor de aanwijzing en instandhouding van Kinderdijk als UNESCO Werelderfgoed:

1. Het molennetwerk van Kinderdijk-Elshout is een buitengewoon landschap gemaakt door de mens, dat een krachtig bewijs in zich draagt van menselijk vernuft en standvastigheid, gedurende bijna een millennium, in het afwateren en beschermen van een gebied door de ontwikkeling en toepassing van een hydrologisch systeem.
2. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk met zijn historische 'hoge en lage poldergebieden met natuurlijke afwatering', watergangen, molens, molenvlieten, gemalen, uitlaatsluizen en waterschapshuizen is een uniek voorbeeld van de Nederlandse technische ontwikkeling van de afwatering die is gekopieerd en toegepast op veel plekken in de wereld.
3. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk is een extreem ingenieus hydraulisch systeem dat tot op de dag van vandaag functioneert. Dit systeem maakte het door de eeuwen heen voor de mens mogelijk om zich hier te vestigen en grote delen van het veenlandschap te cultiveren. Het is nationaal en internationaal het enige voorbeeld van deze schaal, het is daardoor een uniek en bijzonder voorbeeld van zowel een architectonisch ensemble als een cultureel landschap, dat typerend is voor Nederland en een significante fase in de menselijke geschiedenis illustreert. De Commissie stelde vast dat de site wordt gevormd door een uitzonderlijk, door mensen gemaakt landschap. Dit landschap draagt een krachtig stempel van menselijk vernuft en vastberadenheid in waterafvoer en bescherming van het land door middel van waterbouwkundige technieken, en dit over een periode van bijna 1000 jaar.

Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

De SWEK is specifiek opgericht als gevolg van de Werelderfgoed status. De stichting heeft conform haar statuten de volgende vier doelstellingen:

- Hoofdzakelijk het in stand (doen) houden van molens en opstallen in het molengebied Kinderdijk die geheel of gedeeltelijk zijn aangemerkt als beschermd monument als bedoeld in de Monumentenwet 1988;
- Het behouden en conserveren van het molengebied Kinderdijk als (cultuur)historisch- en natuurmonument;
- Het bevorderen van de publieke presentatie en de toegankelijkheid van het Werelderfgoed Kinderdijk, binnen de context van de huidige gebiedskenmerken, zijnde de historie, de cultuur en de natuur (instandhouding van het huidige unieke karakter en de identiteit, zonder aantasting van de cultuur-, landschappelijke en natuurhistorische waarden);

- Het bevorderen van kennisoverdracht omtrent het Werelderfgoed en de (historische) functie van de molens en waterstaatswerken

en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Toekomstvisie

De toekomstvisie voor het Werelderfgoed Kinderdijk en daarmee de SWEK geeft richting aan de activiteiten binnen het Werelderfgoed, die van de SWEK en haar omgeving.

Missie: Kinderdijk zet in op een volwaardig Werelderfgoed. In 2030 zijn we een voorbeeld in de Wereld als het gaat om erfgoedbeheer alsmede als het gaat om het ontvangst van bezoek. Waardevol bezoek gaat hand in hand met kwalitatief hoogwaardig erfgoedbeheer, leefbaarheid en ecologie. SWEK en haar stakeholders zijn trots op het unieke Werelderfgoed.

De missie is een nadere uitwerking van de doelstellingen van SWEK en geeft richting aan de activiteiten van SWEK in de komende jaren. Daarbij zetten we nadrukkelijk in op een integrale visie en integrale ontwikkeling van het Werelderfgoed Kinderdijk.

Hieronder worden de vijf pijlers uit de toekomstvisie verder uitgewerkt.

Integraal Gebiedsbeheer

Huidige situatie	SWEK beheert en onderhoudt de molens en alle gebouwen die in eigendom zijn van SWEK. Daarnaast voert ze een deel van het groenbeheer uit in het gebied.
Doel	Integraal beheer van het gebied, gezien vanuit de Werelderfgoedwaarden en doelstellingen SWEK.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none">• Ontwikkelen en uitwerken van een gedragen erfgoedbeleid voor het Werelderfgoed Kinderdijk (oa molenbewoning, natuur en landschap, molenonderhoud), die als voorbeeld in Nederland kan dienen.• Het maken van een integraal ontwikkelplan voor het Werelderfgoed op basis van onderzoeken op het gebied van duurzaamheid, landschap, erfgoed en toerisme.• SWEK is kartrekker voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijk beheerbeleid voor het totale gebied (inclusief Hoge Boezems) en werk hierin samen met het Waterschap Rivierenland en de provincie Zuid-Holland.• Visie uitrollen voor de centrale aansturing van de economische activiteiten in het gebied. Voor de visie zie bijlage 1 van deze toekomstvisie.
Resultaat	Werelderfgoed wordt integraal beheerd vanuit een centraal punt en heeft draagvlak bij de stakeholders. SWEK heeft de regie en invloed op alle beheerszaken die plaatsvinden in het gebied, deels gaat het om zaken die in eigendom zijn van SWEK. Daar waar het wettelijke taken betreft van anderen is zij een betrokken gesprekspartner. De SOK geldt daarbij als basis voor de samenwerking.

Bewaken en uitdragen OUV's

Huidige situatie	SWEK bewaakt als siteholder de OUV's. Daarbij vooral reagerend op situatie die zich op of rond het Werelderfgoed voordoen.
Doel	Proactief bewaken van de OUV's van het Werelderfgoed Kinderdijk.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none">• Investeren in mankracht die zich bezig houdt met bewaking van de OUV's en het Werelderfgoedbeleid.• Vertaling OUV naar praktische handvatten voor handhaving ervan daar waar relevant.• Versterken van (de zichtbaarheid van) het verhaal van Kinderdijk, ook aandacht voor de OUV's. Zodat de OUV's ook beter bekend zijn bij een breder publiek, waaronder de diverse overheden.• Verbinden van de OUV's met de ontwikkelingen in het gebied, zoals de natuuropgave.
Resultaat	SWEK neemt de leiding in het bewaken en uitdragen van de OUV's en wordt hierin gesteund door haar stakeholders.

Focus op de waardevolle bezoeker

Huidige situatie	Kinderdijk is een wereldberoemde bezienswaardigheid. Een substantieel deel van de bezoekers komen voor het mooie decor, blijven relatief kort en wandelen alleen rond.
Doel	Aangezien Kinderdijk een openbaar gebied is kunnen we mensen niet weren in het gebied. Daarom is onze strategie erop gericht om meer waardevolle bezoekers aan te trekken die ook toegevoegde waarde leveren voor het gebied.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none">• Het Verhaal van Kinderdijk is basis voor alles en dus ook de marketing (doelgroepen).• Het sterk in de markt zetten van het totaalproduct (totaalticket voor bezoek).• Versterking van het museale en educatieve karakter van de bezoeklocaties.• Investeren in gastvrijheid, onder meer door gerichte opleidingen.• Arrangementen ontwikkelen voor specifieke doelgroepen, gericht op spreiding in het gebied.
Resultaat	Kinderdijk is een volwaardige culturele bezienswaardigheid, die kan rekenen op nationale en internationale belangstelling van bezoekers die interesse hebben of krijgen voor het bijzondere verhaal van Kinderdijk en die hier ook naar handelen.

Excellent bezoekersmanagement

Huidige situatie	Er is een visie inzake het begeleiden van bezoekers van, naar en in het Werelderfgoed Kinderdijk. Deze visie / dit beleid willen we als voorbeeld maken voor bezoekersmanagement.
Doel	Voorbeeldig bezoekersmanagement ontwikkelen dat enerzijds het zo comfortabel maakt voor de bezoeker en anderzijds optimaal is voor de omgeving (verminderen overlast, behoud voorzieningen).
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none">• Nieuwe visie bezoekersmanagement 2024 is leidraad voor de activiteiten.• Verbeteren van de (digitale) communicatie met de bezoeker, ook wanneer hij in Kinderdijk is.• Verkoop van combitickets voor (openbaar-) vervoer, parkeren en bezoek.• Stimuleren van (duurzaam) personenvervoer over water, zowel voor individuele reizigers als groepen.• Ontwikkelen van transferia voor parkeren van auto's, touringcars en campers.• Kwantificeren van de maxima van individuele bezoekslocaties.
Resultaat	Een duurzaam bezoekersmanagement dat geldt als voorbeeld. Tevreden bezoekers. Geen overlast en de omgeving profiteert maximaal.

Verbonden met de omgeving

Huidige situatie	Werelderfgoed Kinderdijk heeft aandacht voor haar omgeving.
Doel	Een duurzame verbinding tussen Werelderfgoed Kinderdijk en haar omgeving.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none">• Bezoekersmanagement staat ook in dienst van de omgeving (pakken van kansen en managen van overlast).• Gezamenlijke visie op molenbewoning met de molenbewoners.• Gezamenlijke projecten met de omgeving (bijvoorbeeld verlichtingsweek, bakkerij, Potschuur).• Bij bezoekersmanagement ook kansenkaart Alblasserwaard betrekken.• Versterken van het Waterbus-netwerk.• Samenwerken met SIMAV op het gebied van lobby, molenonderhoud en -exploitatie.
Resultaat	Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is een zichtbare en benaderbare speler in de regio. Draagvlak voor het Werelderfgoed is groot en gezamenlijk met de omgeving wordt de trots voor het Werelderfgoed uitgedragen. De Werelderfgoedstatus heeft ook meerwaarde voor de directe omgeving.

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Organisatie

De Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is en blijft een sterke vrijwilligersorganisatie die wordt ondersteund door een relatief kleine groep betrokken professionals. Binnen de professionele organisatie is plaats voor de taken die de SWEK heeft op het gebied van erfgoedbeheer als ook de taken op het gebied van ontvangst van bezoek. Erfgoed en toerisme gaan hand in hand in de SWEK-organisatie. De SWEK is een goede gesprekspartner voor haar omgeving en stakeholders op basis van rolvastheid, inhoud en gelijkwaardigheid.

De vrijwilligersorganisatie ondersteunt de professionele organisatie met name voor het toeristische deel (schippers, hosts, gidsen), maar ook op het gebied van erfgoedbeheer (klussers, vrijwillig molenaars, groenbeheer). We zijn een verbonden organisatie waarin personeel en vrijwilligers op basis van wederzijds respect en met een duidelijke rolverdeling samen werken. Het vrijwilligersbeleid is ruggengraat van de organisatie en geldt als voorbeeld in Nederland. Dit wordt ook uitgedragen, zowel binnen als buiten de organisatie.

Binnen de organisatie is ruimte voor permanente educatie en wordt ingezet op (het verbeteren van) de kwaliteit van de medewerkers (professioneel of vrijwillig). Hierin is een prominente plaats ingeruimd voor zowel de Vrijwilligersraad als de Ondernemingsraad van de SWEK.

Financiën

De SWEK is een stichting zonder winstoogmerk en heeft een ANBI-status. Eventuele "winsten" worden weer geïnvesteerd in het Werelderfgoed (erfgoed en faciliteiten). SWEK kende tot en met 2019 een solide financiële positie die was opgebouwd vanwege extra investeringen in de toeristische functie en de daarbij behorende inkomsten. Vanwege de coronacrisis was het (internationale) toerisme volledig ingestort en zijn ook de financiën van SWEK onder druk komen te staan. Nu het (internationaal) bezoek weer terug is, wordt ook de financiële positie sterker. Deze positie gebruiken we om het Werelderfgoed Kinderdijk verder te ontwikkelen samen met onze stakeholders.

Tussen de gemeente Molenlanden, de gemeente Alblasserdam en de SWEK is een nieuw financieel arrangement opgesteld: het verrekeningsmechanisme. SWEK draagt bij aan dit arrangement op basis van bezoekersaantallen. De gemeenten kunnen met deze bijdrage hun uitgaven die ze doen ten behoeve van het Werelderfgoed en de omgeving (deels) financieren.

Externe relaties

SWEK onderhoudt verschillende relaties in de omgeving. SWEK zet in op intensivering van de samenwerking met de directe omgeving, dat wil zeggen de inwoners van het Werelderfgoed en daarnaast ook de bewoners van het dorp Kinderdijk. Zij worden actief betrokken bij het opstellen van beleid en activiteiten gericht op de omgeving. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar het verminderen van overlast, maar wordt ook gekeken naar kansen. Zowel SWEK als haar omgeving is zich bewust van haar rol en verantwoordelijkheden.

Met de stakeholders van het Bestuurlijk Platform is middels een samenwerkingsovereenkomst de gezamenlijke ambitie voor Kinderdijk, zoals vastgelegd in het gebiedsperspectief, beklonken. Deze SOK is de basis voor verdergaande samenwerking gericht op de ontwikkeling van Werelderfgoed Kinderdijk.

Met andere erfgoedrelaties (UNESCO, Werelderfgoed Nederland, Hollandsche Molen, SIMAV), relaties in de regio (Waterdriehoek, Alblasserwaard) alsmede het toeristische netwerk wordt de samenwerking gecontinueerd. Daarbij zal de samenwerking zich richten op het versterken en benutten van de iconische kracht van Kinderdijk, zowel op het gebied van erfgoed als op het gebied van toerisme. Daarbij wordt binnen de samenwerking inzet op win-win kansen beredeneerd vanuit ieders rol en doelstelling.

Duurzaamheid

Binnen het Werelderfgoed Kinderdijk spelen verschillende vraagstukken op het gebied van duurzaamheid. Sowieso is het in stand houden van het Werelderfgoed onderdeel van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Verder spelen vraagstukken op het gebied van biodiversiteit (natura 2000), duurzame mobiliteit en afvalbeheer. SWEK gaat in het najaar van 2024 werken aan een duurzaamheidsstrategie die meer richting geeft aan de duurzaamheidsambities en die duidelijke keuzes maakt voor het Werelderfgoed.

Bijlage 1: Economische visie Werelderfgoed Kinderdijk

Werelderfgoed Kinderdijk is niet alleen uniek en onvervangbaar, het gebied is ook een magneet voor bezoekers van over de hele wereld. Een mooi visitekaartje voor de regio en voor Nederland. Het zet het Nederlandse watermanagement goed op de kaart.

Al dat bezoek trekt ook vele partijen aan die hier economische activiteiten gaan ontplooiën. Denk aan:

- Aanbieders van reizen, zoals riviercruises, touroperators, fietstours, aanbieders van boottochten en bootverhuur.
- (lokale) ondernemers die hun emplooi in het gebied hebben zoals de standhouders, TIA, lokale gidsen.
- Lokale ondernemers in de nabijheid van het Werelderfgoed, zoals horeca in Kinderdijk (De Klok), horeca in Alblasterdam, Nieuw-Lekkerland en fietsverhuurders in de omgeving.
- Verblijfsaccommodatie in de omgeving (B&B's, hotels) die profiteren van de nabijheid van het Werelderfgoed.

SWEK is als site holder opgericht om het Werelderfgoed-gebied te onderhouden en tevens te zorgen voor educatie en kennisoverdracht. Daarbij is het huidige (succesvolle) verdienmodel van SWEK de inkomsten uit bezoek en alles waar daaraan gerelateerd is. Toerisme maakt 98% uit van de jaarbegroting van SWEK.

In de afgelopen jaren heeft SWEK een steeds prominentere positie ingenomen in het management van het Werelderfgoed en daarmee ook in het toeristische product. Dit heeft er niet alleen voor gezorgd dat SWEK hiermee voldoende middelen kan genereren om de eigen broek op te houden en ook het onderhoud, beheer, educatie en kennisoverdracht inzake het Werelderfgoed op een hoog niveau kan uitvoeren, het zorgt er ook voor dat SWEK steeds meer grip kan krijgen op de bezoekersstromen in het gebied.

Echter is het de wens om volledige grip te krijgen op de bezoekersstromen en de economische activiteiten. Zonder dat het gebied zijn openbaarheid verliest, want in het laatste geval zou dit veel makkelijker te realiseren zijn (want dan wordt Werelderfgoed Kinderdijk een afgesloten park beheerd door SWEK). Hieronder volgt de strategie om dit mogelijk te maken.

Strategische doelen:

- Het reguleren van bezoekersstromen in het gebied door het reguleren van het economisch aanbod;
- Het voldoende middelen geven aan SWEK voor het behalen van haar doelstellingen.
- Het uitvoeren van het aansturingsmodel “attractiepark met openbaar karakter”.
- Kansen bieden aan lokale ondernemers om te profiteren van de aantrekkingskracht van het Werelderfgoed Kinderdijk.

Intermezzo: “attractiepark met openbaar karakter”

Werelderfgoed Kinderdijk is een openbaar gebied dat voor de zaken die betrekking hebben op de werelderfgoedstatus (onderhoud&beheer, educatie, kennisoverdracht, ontvangst van

bezoek) onder beheer staat van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk. Werelderfgoed Kinderdijk is voor de bezoeker een bestemming, een van de “must sees” van Nederland. Met een duidelijke beheerder, namelijk SWEK. Dit verschilt bijvoorbeeld van de bestemming “Giethoorn” wat feitelijk een dorp is met meerdere economische aanbieders en een coördinerende overheid. De rol en positie van SWEK geeft de mogelijkheid tot een ander aansturingmodel, wat ten goede komt aan de leefbaarheid en exploitatie van het gebied. Daarmee kan SWEK het gebied aansturen als ware het een “attractiepark” zou zijn. Zonder dat het openbare karakter verloren gaat.

Randvoorwaarden

De volgende punten zijn rand voorwaardelijk voor ontwikkeling van de economie van Kinderdijk:

- Erkenning van het gebied als “attractiepark met openbaar karakter”.
- Aanwijzen van SWEK als partij die alle economische activiteit in het gebied coördineert. Daarbij hoeft SWEK niet de uitvoerende partij te zijn, maar wel degene die directe contractpartner is voor de derde partij.
- Stellen van nadere regels voor het gebruik van de openbare ruimte in het Werelderfgoedgebied (en de directe omgeving) door derden, zowel op het land als op het water.
- Inrichten van het gebied voor primair de waardevolle bezoeker (en de inwoner).

Maatregelen

- Uitwerken van nadere regels voor het varen met en afmeren van boten in het gebied. Alleen toestaan voor particulieren en ondernemers met een vergunning.
- Met specifieke rondvaartboten en boot- en kanoverhuurders afspraken maken voor hun activiteiten in het Werelderfgoed. Bij voorkeur en indien mogelijk in combinatie met bezoek aan een bezoeklocatie.
- Nadere afspraken maken met TIA over gebruik steigers in het gebied en afspraken maken over uifasering (niet overdraagbaar recht).
- Inperken van het aantal standplaatsen in het gebied (openbare ruimte) en deze vergeven aan SWEK. SWEK kan vervolgens deze standplaatsen verpachten aan lokale ondernemers tegen nadere voorwaarden en vergoedingen.
- Nadere afspraken maken met gemeente en waterschap over activiteiten van SWEK, zodat niet voor iedere activiteit / evenement vergunning aangevraagd hoeft te worden.
- Geen fietsverhuur in het gebied. Stimuleren dat fietsverhuurders ook aan bezoekers combitickets verkopen.
- Losse sloepverhuur reguleren en alleen in combinatie met ticket.
- SWEK wordt eigenaar van het vastgoed (Waardhuis Nederwaard, Windkracht 4, voormalige woningen) inclusief grond voor exploitatie entreegebied (kantoren, tickets, horeca, souvenirs).

- Indien het Waardhuis Overwaard een publieksfunctie krijgt gaat SWEK die exploiteren.
- Indien eigenaren in het gebied economische activiteiten gericht op bezoek gaan ontwikkelen is SWEK partij hierbij en dit wordt door overheden ook zo gepropageerd (bijvoorbeeld Biokaas).

Colofon

© Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, 2024

Samenstelling: Jeanet de Jong
Plaats en datum: Kinderdijk, september 2024

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk
Overwaard 2
2961 AT, Kinderdijk
info@kinderdijk.nl
www.kinderdijk.nl